

RANNSÓKNIR Í VIÐSKIPTAFRÆÐI II

Ritstjórar

Gylfi Dalmann Aðalsteinsson, Runólfur Smári Steinþórsson
og Þórhallur Örn Guðlaugsson

REYKJAVÍK 2021

Fræðilegur ritstjóri: Kjartan Páll Sveinsson
Ritrynum er þakkað þeirra framlag

Bókin er gefin út með stuðningi
Viðskiptafræðideildar Háskóla Íslands

Rannsóknir í viðskiptafræði II
© höfundar

Kápuhönnun og umbrot: Helgi Hilmarsson
Prentun: Litlaprent
Leturgerð meginmáls: Minion Pro 11,5 / 15,4

Printed in Iceland
Háskólaútgáfan
Reykjavík 2021

Allt efni í þessu riti er verndað af ákvæðum höfundalaga. Ef ekki er til að dreifa samþykki höfunda og Háskólaútgáfunnar er sérhver eintakagerð og dreifing efnisins óheimil nema til komi lagaheimild eða heimild í samningi við Fjölís, samtök réthafa höfundaréttar. Notkun sem brýtur í bága við lög eða samninga getur haft bóta- eða refsiaðbyrgð í för með sér.

U202129
ISBN: 978-9935-23-273-1

*Bók þessi er tileinkuð minningu
Ingjalds Hannibalssonar, fyrrverandi prófessors
við Viðskiptafræðideild Háskóla Íslands*

Efnisyfirlit

Fylgt úr hlaði	9
ÁSGRÍMUR MÁR FRÍÐRIKSSON, BRYNJAR ÞÓR ÞORSTEINSSON OG EINAR SVANSSON Stafræn upplifun viðskiptavina í kaupákvörðunarferli	13
ÁSTA DÍS ÓLADÓTTIR OG ÁGÚST EINARSSON Tækifæri til frekari nýsköpunar og aukinnar verðmætasköpunar í sjávarútvegi	33
ERLA S. KRISTJÁNSDÓTTIR OG ÞÓRA H. CHRISTIANSEN „En þú ert ekki einu sinni íslensk“	53
GYLFI MAGNÚSSON Til hamingju með afmælið! Áhrif fæðingardags á velgengni á fullorðinsárum	71
HAFSTEINN BJÖRN GUNNARSSON OG MAGNÚS ÞÓR TORFASON Íslenskt nýsköpunarumhverfi og vöxtur nýsköpunarfyrirtækja	89
LÁRA JÓHANNSDÓTTIR Umhverfistilgáta Porters og váttryggingafélög	111
MAGNÚS HAUKUR ÁSGEIRSSON OG EYDÍS RÓS ÁRMANNSDÓTTIR Aðferðir og framkvæmd innri markaðsfærslu. Dæmi frá íslensku þjónustufyrirtæki	131
SIGRÚN LILJA EINARSDÓTTIR Konur, streita og kynbundnar hindranir í stjórnun	149
SIGRÚN GUNNARSDÓTTIR Heilsuefandi forysta, heilbrigt starfsumhverfi og vellíðan í starfi. Staða þekkingar.	167

RANNSÓKNIR Í VIÐSKIPTAFRÆÐI I

VIÐÍS LEA BIRGISDÓTTIR OG EÐVALD MÖLLER Viðbrögð Landsnets við óveðri árið 2019–2020	185
ÞÓRHALLUR ÖRN GUÐLAUGSSON Tengsl meðmælavísitölu og ímyndar	203
ÞRÖSTUR OLAF SIGURJÓNSSON OG STEFAN WENDT Flækjur við mælanleika UFS-þátta	223
ÖRN D. JÓNSSON, STEINUNN ARNARDÓTTIR OG RÖGNVALDUR J. SÆMUNDSSON Að heiman og heima. Gerð kvikmyndatónlistar í stafrænum heimi	243
Um höfunda	261

Fylgt úr hlaði

Nú kemur út í annað sinn rit sem segir frá rannsóknum í viðskiptafræði. Fyrsta bókin, *Rannsóknir í viðskiptafræði I*, kom út á árinu 2020 með 14 köflum eftir 25 höfunda þar sem greint var frá rannsóknum m.a. á sviði sjávarútvegs, iðnaðar, orku, smásölu, fjármála og þjónustu. Einnig voru í fyrstu bókinni greinar sem tengdust utanríkisþjónustu og starfsemi sveitarfélaga.

Sú bók sem hér er fylgt úr hlaði ber heitið *Rannsóknir í viðskiptafræði II*. Segja má að tilgangur bókarinnar sé sá sami og í fyrstu bókinni sem er að veita lesendum innsýn í þann fjölbreytta fræðaheim sem finna má innan viðskiptafræði. Fjölbreytnin birtist í þeim mörgu og ólíku undirgreinum sem saman mynda fræðigreinina. Sem dæmi um undirgreinar má nefna alþjóðaviðskipti, endurskoðun, fjármál, markaðsfræði, nýsköpun, rekstrarhagfræði, reikningsskil, rekstrarstjórnun, stefnumótun, stjórnun, upplýsingatækni og verkefnastjórnun. Viðskiptafræði tengist líka mörgum öðrum fræðigreinum. Dæmi um það eru aðferðafræði, ferðamálafræði, félagsfræði, hagfræði, lögfræði, sagnfræði, mannfræði, stjórn málafræði, stærðfræði, siðfræði og tölfræði. Þetta er ekki tæmandi upptalning en yfirlitið sýnir að viðskiptafræði er fræðigrein sem spannar vítt svið sem einnig tengist öðrum greinum innan félagsvísinda og viðfangsefnin sem tekin eru fyrir varða samfélagið allt.

Bókin *Rannsóknir í viðskiptafræði II* hefur að geyma 13 kafla. Efni bókarinnar er mjög fjölbreytt og í henni m.a. fjallað um rannsóknir sem tengjast mörgum atvinnugreinum. Tekin eru fyrir rannsóknar-efni í heilbrigðisgeira, málefnum innflytjenda, kvikmyndageira, neytendamálum, orkugeira og sjávarútvegi. Einnig er fjallað um ýmis viðfangsefni á sviði þjónustu sem tengjast fjármálafyrirtækjum, vátryggingarfyrirtækjum og stafrænum viðskiptum. Jafnframt er greint

frá rannsóknum sem tengjast hagfræði og lýðfræði, kynbundnum hindrunum í stjórnun og á nýsköpunarumhverfi á Íslandi. Að bókinni kemur stór hópur höfunda eða alls 23. Meðal höfunda eru margir kennarar við Viðskiptafræðideild Háskóla Íslands og einnig kennarar frá Háskólanum á Bifröst. Höfundar koma einnig úr hópi doktorsnema og annarra nemenda við Viðskiptafræðideild Háskóla Íslands. Allir höfundar hafa töluverða reynslu úr atvinnulífinu, ýmist með beinni aðkomu að fyrirtækjarekstri, ráðgjafastörfum og setu í stjórnun fyrirtækja, stofnana og félagasamtaka.

Efni bókarinnar er í senn fræðilegt og hagnýtt enda er markmiðið sem fyrr að miðla þekkingu til bæði fræðasamfélagsins og atvinnulífsins. Efnið á brýnt erindi við stjórnendur í atvinnulífinu og hjá hinu opinbera en einnig við nemendur í viðskiptafræði og tengdum greinum. Það er keppikefli okkar að bókin sé áhugaverð fyrir alla sem vilja afla sér frekari þekkingar á rannsóknum innan viðskiptafræðinnar.

Bókin *Rannsóknir í viðskiptafræði II* er gefin út á 80 ára afmæli Viðskiptafræðideildar, en deildin var stofnuð árið 1941. Á útgáfuári bókarinnar eru einnig liðin 70 ár frá fæðingu dr. Ingjalds Hannibalssonar prófessors, en hann féll frá árið 2014. Ingjaldur hóf kennslu við deildina árið 1978 og var fastráðinn sem dósent í hlutastarfi árið 1982. Hann kom í fullt starf árið 1993 og varð prófessor árið 1997. Ingjaldur var mikill velunnari Háskóla Íslands og í erfðaskrá sinni ánafnaði hann skólanum allar eigur sínar í sjóð sem hefur það verkefni að styðja við nemendur sem fara til útlanda í framhaldsnám í viðskiptafræði eða tónlist. Viðskiptafræðideild Háskóla Íslands á Ingjaldis Hannibalssyni mikið að þakka. Hann var lengi forseti deildarinnar og um margra ára skeið ritstjóri greina í viðskiptafræði og hagfræði í ráðstefnuritum Rannsókna í félagsvísindum, síðar Þjóðarspeglinum. Því fer afar vel á því að þessi bók um rannsóknir í viðskiptafræði sé tileinkuð minningu Ingjalds Hannibalssonar.

Bókin er gefin út af Háskólaútgáfunni með stuðningi Viðskiptafræðideildar Háskóla Íslands. Ritstjórar þakka starfsfólki Háskólaútgáfunnar fyrir mjög góða þjónustu við alla vinnslu bókarinnar. Fræðilegur ritstjóri bókarinnar, sem á vegum Háskólaútgáfunnar hefur haldið utan

Fylgt úr hlaði

um ritrýni allra kafla, fær miklar þakkir og einnig allir þeir ónefndu einstaklingar sem hafa lagt hönd á plóginn við ritrýnina. Bestu þakkir einnig til Viðskiptafræðideildar Háskóla Íslands fyrir að vera bakhjarl verkefnisins. Ritstjórar bókarinnar eru Gylfi Dalmann Aðalsteinsson dósent, Runólfur Smári Steinþórsson prófessor og Þórhallur Örn Guðlaugsson dósent.